

Een duurzaam energiesysteem in Fryslân

Met de programmapijler Energie-infrastructuur werken we toe naar een schone en betrouwbare energievoorziening in Fryslân. Dit is nodig om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan. Bovendien is schone energie noodzakelijk voor een vitale Friese economie en onze leefbaarheid. Daarom werken we binnen de programmapijler Energie-infrastructuur aan slimme oplossingen voor de netcongestie en een meer duurzaam en verruimd elektriciteitsnetwerk. Met het onderdeel Integraal Programmeren pakken we het hele energiesysteem en de bijbehorende energie-infrastructuur aan voor duurzame elektriciteit, gas en warmte.

Integraal programmeren

- We verruimen de huidige energievoorziening en de bijbehorende infrastructuur.
- We richten ons op de periode van 2030 tot 2050.
- We brengen de energievraag en het energieaanbod van alle sectoren in kaart. Bijvoorbeeld van bedrijven, industrie, landbouw, wonen en mobiliteit.
- We bundelen vraag en aanbod van verschillende energievormen, zoals duurzame elektriciteit, gas en warmte.
- We programmeren met de Friese Energietafel gezamenlijk het nieuwe energiesysteem. Dit doen we telkens twee jaar vooruit (een cyclisch proces). Zo kunnen we inspelen op nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

De keuzes die we met elkaar maken, zijn essentieel voor de investeringsplannen van de netbeheerders en werken door in de omgevingsplannen van overheden.

Waarom is het nodig?

- De energievoorziening in Fryslân is nog niet CO₂-neutraal, met integraal programmeren willen we de energietransitie versnellen.
- De beschikbaarheid van schone energie is nodig voor een vitale Friese economie en om energieneutraal te kunnen wonen.
- De elektriciteitsvraag en het energieaanbod (op piekmomenten) zijn hoger dan het elektriciteitsnet aankan (congestie).

Door vooruit te denken, kunnen we voor de complexe opgaven in de energietransitie oplossingen voor de lange termijn ontwikkelen.

Hoe lossen we dit op?

Stap 1 'Vergroten van inzicht'

Stap 2 'Opstellen Energievisie en afwegingskader'

Stap 3 'Ontwerpen van ontwikkelvarianten'

Hoe lossen we dit op?

Korte termijn: 2023-2025

Het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (het PMIEK 2023-2025) is vastgesteld. Hierin staan projecten van netbeheerders Liander en TenneT die voor meer capaciteit gaan zorgen op het elektriciteitsnetwerk. Het gaat hier vooral om de uitbreiding van bestaande onderstations (transformatie tussen hoogspanning en middenspanning) en de bouw van tien nieuwe onderstations. In het najaar van 2023 prioriteren we de capaciteitsvergroting van het huidige elektriciteitsnetwerk.

Middellange termijn

We stellen een breed gedragen Energievisie op. Deze beschrijft de uitgangspunten waarmee we in Fryslân een duurzaam en goed werkend energiesysteem gaan ontwerpen. Daarop baseren we vervolgens het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK) 2025-2027.

De Energievisie krijgt vorm in een aantal stappen:

Stap 1: Vergroten van inzicht

De Friese Energievisie wordt gebaseerd op beschikbare feiten en prognoses van vraag en aanbod van energie. De werkgroep Data bereidt deze dataverzameling en -analyse voor. Zo brengen we zoveel mogelijk feiten en vooruitzichten in beeld.

Acties en planning

5 september: we hebben alle tussenresultaten van de werkgroep data gevalideerd tijdens de FETte werkdag.
Eind september: we leggen deze inzichten vast als basis voor de tweede fase; het opstellen van de Friese Energievisie.

Stap 2: Opstellen Energievisie en afwegingskader

De Energievisie van Fryslân sluit uiteraard aan bij het nationaal energiesysteem dat ook voortdurend in ontwikkeling is. Ook nemen we de lokale ontwikkelingen mee vanuit de Mienskip. In de Energievisie vertalen we dit naar een afwegingskader waarmee we richting geven aan de gewenste ontwikkeling van het energiesysteem. Met de Energievisie gaan we in op alle aspecten van het energiesysteem zoals elektriciteit, gas en warmte. Net als het transport, energie-infrastructuur, opslag, conversie en besparing. Ook de rol van energiehubs in het energiesysteem, slimme oplossingen, het aanbrengen van flexibiliteit in het systeem en de lokale samenwerking tussen meerdere partijen zijn belangrijke onderdelen.

Acties en planning

We hebben twee werkgroepen opgericht:

1. Integraal Programmeren Smal: verzorgt de directe aansturing van de opdracht aan adviesbureau Berenschot.
2. Integraal Programmeren Breed: geeft feedback op voortgang en inhoud.

Deze werkgroepen bestaan uit alle FET-deelnemers die zich voor de werkgroepen hebben opgegeven, aangevuld met Stedin, TenneT en Gasunie.

In de werkgroep Integraal Programmeren Breed van 4 juli hebben we veel issues opgehaald die in Fryslân spelen. Tijdens de FETte werkdag van 18 juli hebben we een actorenanalyse uitgevoerd en voor de actoren/thema's een issue matrix opgesteld.

- Op **18 oktober** organiseren we een Bestuurlijk Overleg FET Extra om inzichten van bestuurders op te halen.
- Op **5 oktober** organiseren we een vergelijkbare sessie met de ambtenaren en beleidsadviseurs van de FET. Daarnaast organiseren we in oktober expertsessies en ambtelijke verdiepingssessies om de opgehaalde inzichten te verdiepen en aan te scherpen.

Stap 3: Ontwerpen van ontwikkelvarianten

Op basis van de Friese Energievisie en het Afwegingskader ontwerpen we de ontwikkelvarianten van het energiesysteem. Deze stellen we op in het eerste kwartaal van 2024.

